

Forfatter: Drachmann, Holger

Titel: Frisk Luft

Citation: Drachmann, Holger: "Frisk Luft", i Drachmann, Holger: *Samlede poetiske Skrifter*, 1906-1909, s. 191. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-drachmann07tom-shoot-workid55638/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede poetiske Skrifter

FRISK LUFT

FØRSTE KAPITEL

Fire i Kupéen.

I det jeg steg ind i Kupéen — som efter Sigende skulde være tom — saa jeg, at jeg var selv ljerde.

Nu havde, ærlig talt, Natten været glimrende, fortræffelig, men det var blevet lidt ud paa Morgenens inden vi skiltes. Hør, Godtfolk, som paastaar, at man kun kan skændes for Øjeblikket i Danmark — I skulde forsøge, om ikke Fejlen ligger hos Jer selv. Og, nok sagt, vi havde været fire gode, sunde, velmenende Venner sammen den sidste Nat, og vi havde svoret hinanden: ikke at lade os henrive af en øjeblikkelig Modesygdøms til at se Tingene i et skævt og ondt Lys. Thi der er Kærne iblandt os, Evner, Vilje, godt Haab og godt Mod. Aa, Gudbevares! naar man vil være et helt og samlet lille Folk, der lever paa sine naturlige Forudsætninger og hverken sætter Vorherre eller Historien til Dørs, saa...saa forsikrer jeg...men i dette Øjeblik ønskede jeg usægtelig, at jeg havde været alene og kunde hengive mig til den blide, halvtvuggende Erindring om en løftende Afskedsfest, som Foraarets Morgengry, eller Morgnens Foraarsgry, havde sat sin lyse Krans paa. Og i dette Øjeblik var det, at Perronens Avismand rakte sin Krans, en broget Buket, af alle Hovedstadens Blade ind ad Vinduet.

Vi blev enige om, at vi vilde købe dem alle sammen — den hele Skala — og saa fordele dem iblandt os.

Den første Timestid, og lidt mere, gik med Læsning. Imidlertid fo'r og slingrede vi med Morgentoget hen over den sjællandske Slette, som laa rolig, velnæret stille og inddrak skarp Luft, hed Sol og sød, trillende Lærkesang gennem alle sine ældgamle Porer.

Vi kendte jo slet ikke hinanden. En Gang imellem skottede vi i Vejret — og ligesom maalte hinanden — saa var det, at vi alle fire lagde alle Aviser fra os, næsten som med et Lettelsens Suk; og en bød Cigarer, en tændte sin Pibe, og min nærmeste Sidemand ved Vinduet lod dette gaa ned, stak Hovedet ud, snappede en god Mundfuld — en god Morgendram — af den stærke Luft, vendte derpaa et

sorgløst, rødmsset Ansigt, med begyndende brunlig-kruset Skæg og tilbagestrøget Haar, paa en kammeratlig, ligefrem, spørgende Maade imod enhver af os.

„Hvad — en Sang? en Morgensang?“

„Hvorfor egentlig det?“ spurgte den lige overfor siddende, i en nedstemt, sørgmodig, dog mere alvorlig end bitter Tone.

„Ja hvorfor i Grunden ikke?“ svarede den tredje. Og denne tredje syntes at være den legemliggjorte Taalmodighed, der hverken tirres, trues eller trættes ved nogen eller noget.

Saa sang den sorgløse:

Har Du Vejr i Dig endnu:
Løs da for din Tunge;
Tiltal frit enhver med Du,
De gamle som de unge.
Er vi spundet kunstig ind:
Bort med Edderkoppens Spind;
Dybt paa Bunden af hvert Sind
En Sommerfugl har Rede.

Kald den ikke Døgnets Fugl
Mellem Dagens Larver:
Aaret rundt, fra Jul til Jul,
Den bærer Haabets Farver;
Evig lys og skøn, som den,
Ingens Fjende, Hvermands Ven,
Morgnens Sang blandt sunde Mænd
Udflygter fra din Rede.

Op med Glugger, op med Favn!
Hvorfor er I bange?
Hvem gav Haabet Øgenavn,
Som var det Mørkets Fange?
Hvem er ej Vorherres Barn?
Var vi hildet end i Garn,
Var vi dykket selv i Skarn;
En Frelse staar os rede!

„Ja, for den, der er Kristen, eller føler sig som saadan!“ sagde den sørgmodige.

„Jeg føler mig som den, der staar i et barnligt Tillidsforhold til Forsyneil!“ sagde den sorgløse.

„Det gør vi nok alle sammen, naar vi skal til at se ret efter!“

sagde den taalmodige. „Kun er der nogle, som er bange for at give Forsynet et bestemt Navn. De frygter det konventionelle. Jeg véd det nok. Men ogsaa de vil en Gang komme dertil — om ikke før, saa naar Døden banker paa!“

„Lad os ikke tale om Døden!“ sagde den sørgmodige.

„Der gives ingen!“ svarede den taalmodige.

„Leve Livet!“ raabte den sorgløse.

Vi susede af Sted. Sjællands Skove, med de knoppe, brune Grene, ventende paa Foraarets Forløsningsord, og hist og her et Vand, en Sø, hvori Fortidens Minder spejlede sig, og mangen en kendt Gaard, mangt et lille Hus, den beskedneste Hytte med et Par knastede Æbletrær og nysgerrigt kiggende Børn — om ikke de „gulnæbbede“ saa de gulhovedede smaa — alt susede forbi os, glæd tilbage, blev liggende som Ting, der ikke giver Slip paa En — og videre fo'r vi; og det var dog saa underligt med dette Selskab!

Som om Nattens festlige Blus, tindrende Øjne, funklende Vin, kække Miner, mandige Løfter ved Bragebægret nu var hekset ud ved Dagslyset, hekset ind i Kupéen, og blevet til de tre herinde — og jeg selv var vedblevet at være den fjerde!

Følte jeg det da som noget urimeligt? Ingenlunde! Jeg sad og saa' paa dem — og de paa mig — og Solen havde et saa stærkt, nøgternkraftigt Skær — og vi trykkede, som efter en fælles Overenskomst, stiltiende hinandens Hænder, og lidt efter sagde en iblandt os:

„Ikke sandt, vi er jo Landsmænd; vi vil holde sammen, vi vil rejse sammen, ikke saaledes, at den ene generer den anden, som saa ofte Landstrænder gør; men med den fulde Frihed til at gaa af Vejen for hinanden og atter forenes?“

Og vi gav hinanden Haanden paa, at det vilde vi gøre. Og saa spurgte den ene:

„Hvor skal vi rejse hen — selvstændig dog ud i den vide Verden?“ Jeg svarede, at jeg nylig havde været ude i den vide Verden, at jeg havde været hjemme paa et Besøg, og at jeg atter vilde rejse ud — men foreløbig vilde standse i Kolding.

„Kolding?“ gentog de. Der var ligesom lidt Skuffelse i Tonen. Men den taalmodige sagde:

„Den vide Verden begynder i Kolding — eller den begynder dér, hvorfra vi drog ud. Den er over alt, hvor vi selv færdes. Ellers blev der jo begaaet en stor Uretfærdighed imod de Mennesker, der er bundne til Trædemøllen, i den daglige Tummerum. Verden er stor, hvor Tankerne er livsdygtige. Den, der kævles med sin Næste i London, ved Himalayas Fod eller paa Paris's Boulevard, han er meget ringere end den, der i Middelfart lever paa en sund og god Idé!“

„Standser vi i Midelfart?“ spurgte den sorgløse.

„Vi gaar forbi. Jernbanen berører ikke Byen!“ svarede jeg.

Men den sørgmodige lod Vinduet gaa ned, stak Hovedet ud og sagde: „Vi er ved Korsør. Tror De ogsaa, at den vide Verden er dér?“

„Sikkert!“ sagde den taalmodige og rullede sit Rejsetæppe omkring sin Paraply.

ANDET KAPITEL

Fortsættelse.

— Nej, det var ikke Dampfærger. Jeg kan engang ikke lide Dampfærger. Det kan være min Fejl; men det var nu det rigtige, kongeligt danske Postdampskib, hvor der er Forskel paa Stævn og paa Spejl — et Skib, ikke en Nøø Ark med tunge Kærusser paa Dækket. Alle for Søsyege tilgængelige Personer maa tilgive mig; men hver Gang jeg læser om et nyt forgæves Forsøg paa at sætte Calais i Forbindelse med Dover ved et saadant dobbelt Strøgejern, saa glæder jeg mig. Ikke fordi jeg er ondskabsfuld. Men — nok sagt, det var Dampskibet...

Alligevel blev jeg ikke paa Dækket hos mine Rejsefæller, der vilde nyde det friske Bælt, den friske Luft. Jeg gik ned i Kåhytsalonen. Der sad Folk ved det lange Bord og spiste. Jeg satte mig hen i en Sofakrog; jeg vilde nyde en Portion Søvn.

Jeg nikkede. Den blide, halvruddende Erindring begyndte at sætte sin brogede Vifte i Bevægelse for mine Øjne. Saa kom min gamle Bekendt, den ivrige Venstremand, nuværende Agitationsrejsende, hen og satte sig i min Nærhed.

Han var bleven graa i disse Aar. Naa; jeg var selv godt paa Veje. Men hvor han saa' anstrengt ud. Ja, Agitationen er ingen Sinecure. En overbevist, en grundærlig, en kundskabsrig Mand; en stor Brugbarhed. Men hvor var han dog anstrengt, trætt. Hans Vilje holdt ham oppe. Han havde megen Vilje denne Mand; han havde altid haft Ord for at have en Vilje, der var lige saa stærk som hans Stemme. Nu talte han. Vi vekslede et Par Bemærkninger; en lille, let Morgenspøg. Hans Stemme havde forandret sig. Det forraader sig altid, dette med Stemmen. Naar man bliver ved med at gentage de samme Ord, de samme — samme — samme ... Naa men, var min egen Stemme ikke tilsløret? Aa jo vist var den saa. Derfor holdt jeg ogsaa til Maade nu. Han ligeledes. Saa fattede den lille Spøg af. Vi smilede; han nikkede; og saa sov han.

Et smukt Ansigt, kønne, store Træk — men hvor trætt, hvor trætt!

Herregud, hvor Agitationen koster.

Og jeg begyndte at tænke: hvis nu denne Mand, denne sovende dér, hvis han nu laa og drømte sig — ikke det store Lod til — men det store forløsende Ord, der kunde, der kan, der skal samle os alle sammen...? Hvis han allerede havde drømt det, den Gang da han var ung... jeg kendte ham jo; jeg havde tidt hørt ham tale, men den Gang var jeg selv beruset af alle disse store, stærke, fremmede Ord. Den Gang var han nærmere ved det, end nu. Hvis jeg nu selv gik hen og hviskede ham det rette, det gode, det jævne, det saa knappe og dog saa rummelige Ord i Øret — og hvis han ikke vaagnede, men drømte Ordet ind i sig — og saa i Dag, eller i Morgen, paa Agitationen kom til at sige det — og alle gentog det, først imod deres egen Vilje, og saa stærkere, uimodstaaeligt, som en Flodbølge, som en Dønning i Havet, voksende, voksende, indtil hele Massen, hele Folket, Vælgere og Valgte, Venstre som Højre kun havde dette ene Ord, og ikke vilde vide af noget andet at sige, fordi alle Tanker, alle Hjerter, alle Forlangender og alle Forhaabninger rummes der...

„Om Forladelse; kender De ham dér?“ spurgte min Sidemand og pegede paa den sovende.

Min Sidemand — ogsaa en gammel Bekendt — var en ivrig Højremand. Ivrig var han bleven i den sidste Tid; Højre havde han stedse tilhørt. Han var en retsindig, jovial Natur, en god dansk Borger af dem, der er loyale uden at være servile, en Mand, der næppe havde forurettet nogen, saa lidt som han ønskede at forurettes; en af disse Skatteborgere og Familiefædre, der fordrer noget varmt for deres Fantasi, en Forestilling om Ædelhed, om noget ophøjet — selv om de nok kan smile, naar En siger: hør, lad os nu bare ikke være for ædle!

„Om Forladelse!“ svarede jeg. „Det er en god Bekendt af mig!“

„Naa ja, — ja nu har vi for Resten snart Krammet paa dem. Nu er der god Gænge i Sagen. For, ser De — medens De har været borte...“

Og han begyndte at fortælle. Men jeg erklærede, at jeg trængte til Søvn. Og da han utvivlsomt kunde se paa mig, at jeg ikke fo'r med løs Tale, saa svarede han:

„Ja, ja. Vi glæder os snart til at se Dem hos os!“

„Deres Familie, mener De?“

„Nej, vi — vi!“

Og han smilede og nikkede. Og jeg nikker. Medens jeg nikker synes jeg, idet atter den blide, halvtvuggende Erindring begynder at vifte, at det er underligt, saa Folk herhjemme begynder at faa Smag for dette Vi.

Der er noget, der ikke smager godt heri. Der er dog vist noget

galt paa Færde. Er vi store nok til at gaa fra hinanden — saadan et lille godt Land — i to delte Flokke, og saa knytte Næverne, og tværs over en revnet Konstitution raabe: Hej, I derovre! — Vi, vi — vi skal Fænder ta' mig...!

Har man ikke længer Lov til at sige: Jeg? — f. Eks. i den Forbindelse: Jeg vil virkelig ikke iblandt Vi'erne. Jeg vil være *jeg*, indtil vi alle sammen igen bliver Vi!

Jeg ser mig om. Er jeg iblandt Landsmænd? Aa jo — jo sikkert. Jeg kender vel saa omtrent de fleste, baade dem, som spiser, og dem, som ikke spiser, de hvilende, de op og ned spadserende, de enkelte, Grupperne, Mændene, Kvinderne, de halvvoxne; Proprietærer, Bønder, Præster, Skippere, Handelsfolk, Officerer, Kunstnere, Politikere af Fag og Politikere fordi vi nu alle sammen har faaet denne Rem af Huden. Men hvor er det Mærke, der gjorde mig alle disse Folk saa kære i Udlandet? — Jeg vil lade, som jeg ikke ser, at der er kommet et andet — foreløbigt — Mærke i Stedet. Nu har jeg det! Det er Hollændere; denne Nation, som jeg næst af alle har følt mig hjemme iblandt, saa snart jeg havde vendt mit eget Hjem Ryggen. Godmorgen Mynheers en Mevrouws! Glæder mig at hilse paa Jer igen og se Jer saa vel til Mode oven paa den styrkende Frokost. Ja, for Frokost maa vi ha', vi Folk, som alle nedstammer fra Bønder eller Skippere, Handelsmænd og Haandværkere, vi Folk fra Sletterne, de side eller de bakkede, vi, som halvvejs ligger og flyder paa Vandet alle sammen. Her er skarp Luft, frisk Luft; her er runde Kinder, nogenlunde ens Længde og Bredde, samme Temperament for os alle, lidt flegmatisk — javel, men det udelukker de tærende Lidenskaber. Ha ha, gamle Ven, Du ser jo helt godt ud! Tiderne ikke saa gode, som de burde være...upaatvivleligt! *Naar* var Tiderne saa gode, som de burde være? Saa spytter vi i Næverne — undskyld — og tager saa meget des flittigere fat næste Aar. Ikke sandt, vi tænker ikke paa Revolution?

Bah! Hvor vil Du hen; spørg min Kone! Godmorgen, kære Frue; jeg haaber, Børnene har det vel — de kære Børn. Hvad lærer de smaa i Skolen? — formodentlig bestandig, at vi ikke er som disse biege, sortsmudsede Franskmænd, der altid har Feber i Blodet, eller som de ulykkelige Russere, der faar Knut paa Vuggen i Stedet for en Rangle, eller som disse Polakker, der ikke kunde holde Fred indbyrdes og hvis Land derfor blev delt...Aa, de smaa lærer deres Historie godt i Skolen. Sidst har de lært, at Italienerne er begyndt at blive et fornuftigt Folk, at Garibaldi, den heroiske Fantast, slet ikke var saa ufornuftig endda, da han holdt paa Kronen fremfor Revolutionen, og at allersidst deres Konge har vist sig som en Helt — paa den frygteligste Valplads, der kan tænkes — og at slikt er godt

baade for en Konge og et Folk. Ja, de lærer fremdeles deres Historie, nemlig: at der er to store Farer, som truer Evropa, Anarki og Militarisme, men at der er en endnu større Fare, som truer hele Verden — Materialismen. Der er Idealer, som kunne opnaas, men kun ad ideal Vej; der er Reformere, som kunne vindes for et Land, men ikke ved at kile løs paa hinanden. Radér saadanne Begreber ud af den unges Sind saason: Vorherre, Fædrelandskærlighed, Uegenlyttighed, Tapperhed paa Valpladsen, Tapperhed under Epidemier, Lydighed, Kærlighed til Næsten — og sæt i Stedet for hele den saakaldte politiske ABC ... ja usægteligt vi ville faa ABC-Drenge oven i Købet ABC-Piger. Og saa? Hør, bedste Fru; ogsaa jeg har baade Drenge og Piger. Véd De, hvad jeg vil lære dem? Jeg vil lære dem, at ingen Wallenstein, Tilly, Torstenson eller Moltke kan hæрге et Land saa eftertrykkeligt, ingen Trediveaarskrig eller fransk-tysk Krig kan frembringe et saa radikalt Resultat, som naar Højre- og Venstreagitatorer, Aar ud Aar ind, besejrer et Land med ABC'en i Haanden (og Perlen i Lommen) grundigt opdragende det unge Vælfolk til „politisk Modenhed“.

Nu overdriver De dog vist? --

Det plejer man at sige, naar man vil dække sig imod et Ansvar!

I dette Øjeblik slingrer Skibet lidt. De spadserende sætter sig. De spisende lægger Kniv og Gaffel.

„Fru!“ siger jeg. „Vi er Hollændere. Der er et lille Land, som i meget ligner vort. Det hedder Danmark. I det Land findes der — saa vidt jeg mindes ret — to og halvfjersindstyve Tusind Bøndergaarde og atten Hundred Herregaarde eller større Jordejendomme. Vi Hollændere kunne være uenige om meget, f. Eks. om vore Koloniers Bestyrelse, ja om meget andet. Vi vide, at vi har en Nabo — til den Side, hvor vi i det hele taget kan have en Nabo. Vi vide, at han just ikke er sentimental. Vi vide, hvad vore Forfædre har gjort for at bevare deres nationale Uafhængighed. Vi ville dog i det mindste ikke staa som Stympere overfor saa store historiske Minder. Vi vide — endogsaa meget godt — hvad Værdi Penge har. Men trods det, at vi er Hollændere, trods det, at vi daglig maa sikre vor Handel, vort Agerbrug, vor Eksistens imod den gamle Fjende Havet — saa vide vi, at der er en nyere Fjende, som kan opsluge mere end Havet — kan — og imod *ham* ville vi forsvare os.“

I Danmark har de to og halvfjersindstyve Tusind Bøndergaarde og de atten Hundred Herregaarde samme historiske Minder; de har samme nationale Uafhængighed at forsvare...“

„Og de ville forsvare den imod vor fælles Nabo?“ spørger Fruen, idet hun iøvrigt forudsætter Svaret som givet.

„De ville lade det komme an paa en Prøve, hvor vidt det mindre eller det større Harkorn, de mange Bøndergaarde eller de færre Herregaarde kan faa Overtaget i det Livtag, som de i det sidste Slægtled har taget med hinanden!“

„Nu overdriver De ganske bestemt?“ —

Jeg ser mig om, for at finde et Vidne, en Støtte ... Min gamle Bekendt, Venstremanden, slaar Øjnene op, jager Træthedsrynken bort, rejser sig halvt og henvender — saadan tre Kvart alvorlig og en Kvart spøgende — Ordet til mig:

„Near ser vi Dem nu hos os? De skulde komme med til et Møde!“

„Jeg skal til et Møde!“ svarer jeg smilende.

Han smiler ogsaa. Han har rejst sig helt op; han purrer i det graanende Haar, han har atter sit Ansigt under sin Viljes Kommando; han kan gaa ind paa en lille Morgenspøg — det vilde være en Mangel hos en Politiker *ikke* at kunne gaa ind derpaa:

„Ah! De skal til et Møde? Ja, saa mødes vi vel næppe?“ ... „Jeg kunde ønske det!“ svarer jeg.

Og da jeg rigelig havde betalt for den Portion Søvn, som jeg ikke havde faaet, saa gik jeg op paa Dækket, for at trække frisk Luft.

TREDJE KAPITEL

Fagre Land!

Dér traf jeg mine Rejsefæller. Den sørgmodige havde hyllet sig i sin Kavaj; den sørgløse havde slaaet sin til Side og lod den lette, kølige Brise blæse sig ind paa Brystet. Den taalmodige stod og stivede sig af med sin Paraply og kastede nu og da nogle Stykker Tvebak ud til de Maager, der fulgte Skibets Kølvand.

Maagerne skreg, kredsede, slog ned, blinkede med Kridhvidhed imod det blaa Vand og den blaa Luft. Sproge laa bag os, som en lille vulkansk Kegel med en Skorsten paa Toppen. Et Sejl bøjede frem bag om Øen. Det kunde i den store Afstand være Bredsejlet paa en Vikingebaad, det kunde være Topsejlet paa en Orlogsdamper, som sparede paa Kullene; det kunde naturligvis ogsaa tilhøre en Kvaseskipper fra Kjerteminde, eller en Fiskerjolle fra Skabohtusene. Mig var det alle Dele tilsammen — ligesom den Sky, der sejrende væltede sin Klode højt oppe i det uendelige Blaa, paa en Gang var en Drømmesky og en Virkelighedssky.

Og foran os laa Kysten i hele sin Udstrækning: grønnende Marker, okkerfarvede Brakjorder, violetblaanende Skove, der ligesom

syntes at ville glide, glide, glide, indtil de dyppede Farvetæppernes Sømme ned i det under Solen gnistrende Saltvand. Saa var der Bøndergaarde, Udflyttergaarde, Huse; og der var Herresæder; og saa var der Købstadens røde Tage, og Kirkespiret; og atter kom der bløde Linjer af Skove, Marker, Brakjorder; og der var en Brink, som skinnede langt, langt borte, og en lille hvid Sandstrimmel; og det drev alt sammen helt ud i det violette, tabte sig i Dis, smeltede sammen, slugtes af det kraftige Bælt, den dejlige Sø, den livsalige, urgamle Havarm, der spænder om det hele, favner vort dejlige, gamle Land, hvor Vikingebonden og Orlogsgasten, hvor Krigsmand og Handelsmand, hvor Kvaseskipper og Jollefisker i umiddelige Tider har søgt Havn for deres længselsfulde Tanker.

Mig var det, som om det var et Æventyr: En drager ud i den vide Verden og træffer tre Kammerater. Alle tre kan de et eller andet, som faar Betydning for Rejsen.

Men hvad kunde disse tre her?

Den sørgmodige — var han ikke vort eget Sørgmod, vi tungsin-dige Nordboer, der grubler, tvivler, trævler Tingene op, vender dem paa Hovedet, og undrer os over, at vi selv endnu bestandig gaar paa Benene? — Hvad kunde han? Ja hvad kan vore Efteraarsdage og vore Vinternætter for, at de er saa mørke! Vi maa tage dem, som de er. Vi har jo dog vor Taalmodighed ved Siden, vi sejge, udholdende, haabende, Dagen-slidende Folk, som vi af Vorherres Haand er bleven gjorte til!

Og saa har vi vor korte Sommer, af hvis lyse Nætter og lystige Dage vi æser Livsmod, Varme, Spænstighed — ja man vil endog paa-staa Overmod.

Og vi har vort Foraar med knaldende Solskin — Pif, paf! — skarp Luft, frisk Vind — Hurra! vi gaar paa med Dødsforagt. Den sorgløse har vi med os, hvor vi gaar.

Han kan synge.

Og den sorgløse stod paa Dækket af det kongelige danske Postdampskib; og han sang:

Fagre Land!
 Saga støtter Skjoldet imod Knæet,
 Ridser Runer under Kæmpetræet,
 Kalder Helte hjem fra Vikingtog;
 Og som Fisk i Stime de sig flokker,
 Solens Guld i Glød om gyldne Lokker,
 Sølvhjalmt Sværd langs røde Brog.